

Complexnummer: 516635

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

De Smalle Stroom

Aantal complexonderdelen

4

Monumentnummers van complexonderdelen

516636, 516637, 525659, 525660

Woonplaats

Boxtel

Gemeente

Boxtel

Provincie

Noord-Brabant

Locatie van het hoofdoject

van der Voortweg 1, 5282 RA te Boxtel

Complexomschrijving

Inleiding.

Even buiten de kom van Boxtel is aan het Smalwater het fabriekscomplex van de voormalige WASSERIJ 'De Smalle Stroom' gelegen. De waterrij, gestart door de familie Van Oerle-van Hoorn, is hierin van 1860 tot 1970 gevestigd geweest. Maar de plek is al eerder bebouwd. Vanaf het einde van de 18de eeuw is door Van Oerle op deze plek aan het Smalwater de eerste textielnijverheid, een linnenblekerij, ontwikkeld. De familie begon tevens een naast dit complex gelegen weverij, 'Van Oerle's linnen- en damastweverij', nu grotendeels gesloopt. De linnennijverheid kwam in de 19de eeuw verspreid over Nederland in beperkte mate voor. Boxtel was een van de weinige concentratiegebieden waar deze nijverheid tot ontwikkeling kwam.

Omschrijving.

Het te beschermen complex aan het Smalwater bestaat uit een aan de noordzijde en direct aan de Van der Voortweg gelegen DIREKTEURSWONING (1), een in het verlengde hiervan en aan de westzijde gelegen FABRIEKSGEBOUW (2), een parallel hieraan en ten zuiden hiervan gelegen overblijfsel van een FABRIEKSGEBOUW met MACHINEHUIS (3) en een in de meest zuidelijke punt van het te beschermen complex gelegen FABRIEKSSCHOORSTEEN (4). Het complex dateert uit circa 1850-1860, en vertoont stilistisch invloeden van het Eclecticisme en de Ambachtelijk-traditionele bouwtrant. Overigens bevinden zich achter op het voormalige fabrieksterrein nog een verbouwd fabrieksgebouw en een voormalig koetshuis, die buiten de bescherming vallen.

Waardering.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Het complex is van algemeen belang. Het heeft cultuurhistorische waarden als bijzondere uitdrukking van een sociaal-economische ontwikkeling daar het een van de weinige representanten van de linnennijverheid in Nederland is. Bovendien is het complex in technisch en typologisch opzicht van industrieel-archeologisch belang. Verder hebben diverse complexonderdelen architectuurhistorisch belang voor de geschiedenis van de architectuur en de bouwtechniek vanwege de toegepaste bouwstijlen en -techniek. Het complex heeft grote ensemblewaarden wegens de markante functionele situering aan het Smalwater en de historisch-ruimtelijke relatie hiermee. Verder is het complex als restant van de wasserij- en linnennijverheid te Boxtel van belang vanwege de zeldzaamheid voor Boxtel en Nederland.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 516636

Status rijksmonument
Inschrijving register* 18 december 2001
Kadaster deel/nr 82686/162

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Boxtel Boxtel Noord-Brabant

Locatiennaam Locatieomschrijving
Boxtel

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Apartement aanduiding Grondperceel
Boxtel M 1704

Omschrijving**

Inleiding.

Geheel zuidelijk op het terrein staat een FABRIEKSSCHOORSTEEN, gebouwd in Ambachtelijk-traditionele bouwtrant. De schoorsteen dateert uit 1852 en is waarschijnlijk door Duitse of Belgische schoorsteenbouwers gebouwd. In Nederland kwam de schoorsteenbouw in radiaalsteen pas rond 1879 op gang. Daarmee is deze schoorsteen de oudste in radiaalstenen gebouwde schoorsteen van ons land en anno 1997 een van de laatste overgebleven fabrieksschoorstenen in Boxtel. De pijp is ontdaan van de kop met afdekmuts en diverse trekbanden zijn losgesprongen. Restauratie van de schoorsteen heeft eind 1997 een aanvang genomen.

Omschrijving.

Op een vierkante, bakstenen sokkel met per sokkelzijde twee rondboognissen en bovenop een natuurstenen afdekplaat, verheft zich een uit (Duitse of Belgische) radiaalstenen opgetrokken schoorsteenpijp van geringe hoogte en met een lichte valling. Om de ronde pijp diverse ijzeren trekbanden.

Waardering.

Het object is van algemeen belang. Het heeft cultuurhistorische waarde als een bijzondere uitdrukking van de ontwikkeling van de linnennijverheid en de opkomst van wasserijen. Bovendien is het object in technisch en typologisch opzicht van industrieel-archeologisch belang.

Het object heeft ensemblewaarden als essentieel onderdeel van een groter geheel, dat cultuurhistorisch van nationaal belang is. Verder heeft het object bijzondere betekenis wegens de markante functionele situering aan het Smalwater en de historisch-ruimtelijke

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

relatie hiermee. Het schoorsteensilhouet is van bijzondere betekenis voor het aanzien van de plek en het dorp. Tot slot bezit het object, als eerste in radiaalstenen gebouwde schoorsteen van ons land, als een van de laatste fabrieksschoorstenen in Boxtel en als representant van de ontwikkeling van de wasserij- en linnennijverheid, een zeer grote zeldzaamheidswaarde.

Hoofdcategorie

Boerderijen, molens en bedrijven

Subcategorie

Industrie

Functie

Fabrieksschoorsteen

Monumentnummer*: 516637

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	18 december 2001
Kadaster deel/nr	82688/165

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Boxtel	Boxtel	Noord-Brabant

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Boxtel	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Boxtel	M			1705

*Omschrijving***

Inleiding.

De DIREKTEURSWONING aan de noordzijde is met de nokrichting van het dak loodrecht op de Van der Voortweg gelegen. Voor de woning een stoep, omheind met zes hardstenen stoeppalen waartussen een ijzeren sierhek. Rechts opzij een fabrieksstraat en links opzij een siertuin, afgezet met een haag en een ijzeren sierhek, grenzend aan het Smalwater; achterin de tuin een veranda. De voor Van Oerle-van Hoorn gebouwde woning dateert uit omstreeks 1860 (de kern kan ouder zijn) en behoort stilistisch tot het Eclecticisme. In 1974 is de woning inwendig gemoderniseerd.

Omschrijving.

Het pand heeft een rechthoekige plattegrond en telt één bouwlaag met een zolderverdieping onder een, met grijze tuile-du-Nordpannen gedekt mansardedak. De gevels zijn bepleisterd en alle gevelopeningen hebben een geprofileerde stucomlijsting met bekronend kuifstuk, deels voorzien van hardstenen lekdorpels. Aan de straatzijde een nagenoeg symmetrische, drie traveeën brede lijstgevel met hoekpilasters. Architraaf en kroonlijst ter afscheiding van begane grond en zolderverdieping en aan de bovenzijde, in het midden onderbroken door een fronton met oculus. Dit fronton was voorheen be kroond met een zinken akroterie (nog aanwezig in het pand). De indeling is niet geheel symmetrisch: de entree ligt rechts van de as en ook het rechter benedenvenster is naar rechts opgeschoven. Entree met paneel deur en glas-in-lood bovenlicht, aan weerszijden een T-venster en op de verdieping drie licht getoogde T-vensters. Rechtergevel met een viertal zesruits schuifvensters met omlijsting als voornoemd, architraaf en geprofileerde goot. Linkergevel idem met drie vensters en een deur die toegang verschaft tot de veranda met houten plafondbalken en ranke, gietijzeren gecanneleerde zuilen. In de achtergevel onder meer een vierruits schuifraam op de verdieping; aan de achtergevel sluit een van de fabrieksgebouwen aan.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Van het interieur zijn vermeldenswaard: een tochtdeur met floraal geëts glas waarin de letters 'H' (van Hoorn) en 'O' (van Oerle), gang met zwart-wit marmeren tegelvloer en deels marmeren lambrisering, stucplafonds, kelder met troggewelf en rode plavuizen, keuken met schouw en spekkastje.

Waardering.

Het object is van algemeen belang. Het heeft cultuurhistorische waarde als een bijzondere uitdrukking van de ontwikkeling van de linnennijverheid en de opkomst van wasserijen. Verder heeft het object architectuurhistorische waarden vanwege het belang voor de geschiedenis van de architectuur en de hoogwaardige esthetische kwaliteiten van het ontwerp. Het object heeft ensemblewaarden als essentieel onderdeel van een groter geheel, dat cultuurhistorisch van nationaal belang is. Verder heeft het object bijzondere betekenis wegens de markante functionele situering aan het Smalwater en de historisch-ruimtelijke relatie hiermee. Tot slot is het van belang vanwege de gaafheid van het exterieur en delen van het interieur.

<i>Hoofdcategorie</i>	<i>Subcategorie</i>	<i>Functie</i>
Woningen en woningbouwcomplexen	Dienstwoning(K)	Direkteurswoning
Boerderijen, molens en bedrijven	Industrie	Machinegebouw(M)
Boerderijen, molens en bedrijven	Industrie	Fabrieksgebouw

Monumentnummer*: 525659

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	18 december 2001
Kadaster deel/nr	82651/57

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Boxtel	Boxtel	Noord-Brabant

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Boxtel	M			1705

Omschrijving**

Inleiding.

In het verlengde van en aansluitend aan het woonhuis ligt, eveneens met de nokrichting loodrecht op de Van der Voortweg, een langgerekt FABRIEKSGEBOUW. Aan de rechtergevel grenst een ijzeren sierhek dat vanaf een oprit met klinkerbestrating toegang verleent tot een binnenplaats met dito bestrating. Het gebouw dateert uit omstreeks 1850 en is opgetrokken in een stijl die invloeden vertoont van de Ambachtelijk-traditionele bouwtrant. De gevels zijn gesausd. In 1982 werd het pand inwendig enigszins verbouwd, hetgeen ook tot enkele wijzigingen in de achtergevel heeft geleid. Ramen en deuren zijn vernieuwd.

Omschrijving.

Het langgerekte gebouw heeft een rechthoekige plattegrond en telt twee bouwlagen met een zolder onder een met oud-Hollandse pannen gedekt schilddak. De bakstenen gevels worden geleed door een platte cordonlijst die de verdieping markeert. Het pand is veertien traveen lang en twee traveen breed. Aan de dakvoet een bakgoot. Onderlangs de langsegevels een geteerde plint met in beide bouwlagen reeksen vensters onder licht getoogde strekken en met hardstenen lekdorpels. Centraal in de voorgevel aan de fabrieksstraat op de verdieping een laadluik onder een met pannen gedekte zadeldakvormige windkast. In de rechtergevel zit op de verdieping een venster zoals voornoemd in de langsegevels. De linkergevel grenst grotendeels aan het woonhuis. Rechts hierin nog een driedelig venster met geprofileerde stucwerkcomlijsting met kuifstuk zoals in de directeurswoning.

Opvallend element in het inwendige is het gebruik van spoorwegrails als plafondbalk.

Waardering.

Het object is van algemeen belang. Het heeft cultuurhistorische waarde als een bijzondere uitdrukking van de ontwikkeling van de linnennijverheid en de opkomst van wasserijen. Bovendien is het object in technisch en typologisch opzicht van industrieel-archeologisch belang. Het object heeft ensemblewaarden als essentieel onderdeel van een groter geheel, dat cultuurhistorisch van

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

nationaal belang is. Verder heeft het object bijzondere betekenis wegens de markante functionele situering aan het Smalwater en de historisch-ruimtelijke relatie hiermee. Tot slot is het object als restant van de wasserij- en linnennijverheid te Boxtel van belang vanwege de typologische zeldzaamheid voor Boxtel en daarbuiten.

Hoofdcategorie

Boerderijen, molens en bedrijven

Subcategorie

Industrie

Functie

Fabrieksgebouw

Monumentnummer*: 525660

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	18 december 2001
Kadaster deel/nr	82652/6

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Boxtel	Boxtel	Noord-Brabant

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Boxtel	M			1705

Omschrijving**

Inleiding.

Zuidelijk van, en parallel aan het fabrieksgebouw een restant van een tweede FABRIEKSGEBOUW, met aan de zuidoostelijke gevel het voormalige MACHINEHUIS. Het gebouw dateert uit omstreeks 1850 en is opgetrokken in een stijl die invloeden vertoont van de Ambachtelijk-traditionele bouwtrant. De gevels zijn gesausd. Bij een verbouwing in 1975 werd het pand gedeeltelijk gesloopt. Het nu nog vier traveen lange gebouw telde oorspronkelijk twintig traveen en sloot eveneens aan op het woonhuis. De noordoostelijke gevel is gedicht. Gevelopeningen zijn deels gewijzigd en/of vernieuwd.

Omschrijving.

Het restant heeft een rechthoekige plattegrond en telt twee bouwlagen met een zolderverdieping, onder een, met oud-Hollandse pannen gedekt mansardedak met wolfseind. De geschilderde bakstenen gevels worden verlevendigd door platte cordonlijsten die de verdiepingen markeren. De kopgevel wordt afgesloten met een plansiergoot en de langsgevels met bakgoten. De oorspronkelijke gevelopeningen zijn licht getoogd, met onder meer op de verdiepingen houten ventilatieluiken voor de droogzolders. Aan de zuidoostelijke gevel een eenlaags aanbouw, het voormalige machinehuis met ijzeren ramen met kleine roedenverdeling. In het interieur is nog een stoomketel aanwezig.

Waardering.

Het object is van algemeen belang. Het heeft cultuurhistorische waarde als een bijzondere uitdrukking van de ontwikkeling van de linnennijverheid en de opkomst van wasserijen. Bovendien is het object in technisch en typologisch opzicht van industrieel-archeologisch belang. Het object heeft ensemblewaarden als essentieel onderdeel van een groter geheel, dat cultuurhistorisch van nationaal belang is. Verder heeft het object bijzondere betekenis wegens de markante functionele situering aan het Smalwater en de historisch-ruimtelijke relatie hiermee. Tot slot is het object als restant van de wasserij- en linnennijverheid te Boxtel van belang vanwege de typologische zeldzaamheid voor Boxtel en daarbuiten.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Hoofdcategorie

Boerderijen, molens en bedrijven

Subcategorie

Industrie

Functie

Fabrieksgebouw